

การใช้หลักพุทธธรรมในการบริโภคสื่อสังคมออนไลน์

Using Buddhist Principles in Social Media Consumption

พระกมลรัตน์ ต่ายลีลาส

Phra Kamolrat Taileelas

สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Buddhist Studies, Mahamakut Buddhist University

พระมหารังสี ปี่แก้ว

Phramaha Rangsey Peykaeo

สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Buddhist Studies, Mahamakut Buddhist University

E-mail : rungsey@hotmail.com

พร้อมพงษ์ ปานดี

Phromphong Pandee

ภาควิชาวิศวกรรมอุตสาหการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

Production Engineering, King Mongkut's University of Technology Thonburi

Received 23 December 2021; Revised 31 December 2021; Accepted 31 December 2021

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการใช้หลักพุทธธรรมในการบริโภคสื่อสังคมออนไลน์ จากการศึกษาค้นคว้าพบว่าการบริโภคสื่อสังคมออนไลน์ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ (1) การเข้าถึงสื่อออนไลน์ และ (2) ผลกระทบในการเข้าถึงสื่อออนไลน์ ซึ่งในปัจจุบันการเข้าใช้งานสื่อออนไลน์มีหลากหลายจุดประสงค์ตามเป้าหมายของแต่ละบุคคล หลักพุทธธรรมที่สามารถนำมาช่วยเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจให้ผู้ใช้งานหยุดพิจารณาสื่อออนไลน์ก่อนนำข้อมูลมาใช้งาน ได้แก่ หลักกาลามสูตร ดังนั้น การใช้หลักพุทธธรรมในการบริโภคสื่อสังคมออนไลน์นี้ สามารถสร้างกระบวนการให้มีสติหยุดพิจารณาสื่อออนไลน์ก่อนสามารถแบ่งออกได้ 2 กระบวนการ คือ 1) บริโภคสื่อออนไลน์เชิงพุทธ และ 2) รู้คุณค่าสื่อออนไลน์เชิงพุทธ เพื่อให้การใช้สื่อออนไลน์เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งในขั้นต้นมีการรับข่าวสารตลอดจนถึงการนำสื่อออนไลน์เหล่านั้นไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ ประสพผลสำเร็จสูงสุดต่อไป

คำสำคัญ: พุทธธรรม, การบริโภค, สื่อสังคมออนไลน์

Abstract

This academic article aims to apply buddhist principles in social media consumption. Studies have shown that social media consumption It consists of two parts : (1) access to online media and (2) impact on accessing online media. At present, access to online media has a variety of purposes according to individual goals. Buddhist principles that can be used to help as a tool to pull the mindfulness of users to stop considering online media before using them are : the Kalama Sutta principle. Able to create a process of mindfulness to stop considering the media can be divided into 2 processes, namely 1) consuming buddhist online media and 2) knowing the value of buddhist online media. In order to use online media to be most effective for one's self, both initially having exposure until the use of those online media to be useful continued maximum success.

Keywords: Buddhism, Consumption, Social Media

1. บทนำ

สื่อออนไลน์เกิดขึ้นจากการวิวัฒนาการของระบบเครือข่ายโลกออนไลน์หรือที่เรารู้จักกันในชื่อระบบอินเทอร์เน็ตจากยุคก่อนที่มีเพียงตัวหนังสือ พัฒนาต่อมาเรื่อยๆ จนมีทั้งแพลตฟอร์มของเว็บไซต์ยอดนิยมมากมายที่ถูกทำให้ระบบสามารถอำนวยความสะดวกในการสร้างสรรค์สื่อออนไลน์ต่างๆ ได้อย่างง่ายดาย ไม่ว่าจะเป็นการลงรูปภาพ เสียง คลิปวิดีโอ หรือแม้กระทั่งการเขียนข้อความสั้นๆ ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

การดำเนินชีวิตอยู่ในโลกปัจจุบันที่มีสื่อออนไลน์ถูกสร้างสรรค์ขึ้น และเผยแพร่อย่างรวดเร็วนั้น จำเป็นต้องมีเครื่องมือในการใช้สื่อออนไลน์อยู่ประจำใจ ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการเข้าใช้สื่อออนไลน์ โดยหลักพุทธธรรมที่สร้างสติไม่ให้เกิดความยินดี หรือยินร้าย รวมถึงคล้อยตามสื่อออนไลน์เหล่านั้นก่อนใช้ปัญญาพิจารณาอย่างถี่ถ้วนนั้น คือหลักธรรมที่ชื่อว่า “อินทริยสังวร” การสำรวมกาย วาจา ใจให้ตั้งมั่นก่อนเข้าถึงสื่อออนไลน์ “สัมมาสติ” การมีสติชอบที่สามารถกำหนดรู้ตัวตลอดทุกการกระทำ และ “สัมมาสมาธิ” การตั้งใจชอบที่จะใช้สื่อออนไลน์ไปในทางที่ถูกต้อง

การใช้หลักพุทธธรรมในการบริโภคสื่อสังคมออนไลน์นั้นควรนำหลักกาลามสูตร มาใช้เป็นแนวทางการเข้าถึงสื่อออนไลน์ด้วยความมีปัญญา รู้จักพิจารณาจนตัดสังใจเชื่อลงไป จึงไม่ควรบริโภคสื่อออนไลน์โดยเชื่อทันที หรือไม่เชื่อสื่อออนไลน์นั้นทันทีโดยไม่ผ่านระบบการพิจารณาที่ถูกต้อง หรือเผยแพร่สื่อนั้นออกไปทันที เพื่อให้การใช้สื่อออนไลน์ในปัจจุบันนั้นเกิดประโยชน์สูงสุดทั้งต่อตนเองและผู้อื่น การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมซึ่งเป็นหลักธรรมของพระพุทธเจ้าให้เกิดผลสำเร็จสูงสุดในการเข้าถึงสื่อออนไลน์ต่อไป

2. การบริโภคสื่อสังคมออนไลน์

การสื่อสารข้อมูลของมนุษย์ได้รับการพัฒนามาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน โดยเริ่มจากการสื่อสารข้อมูลอย่างง่ายที่ไม่สลับซับซ้อน จนถึงยุคสมัยที่มีเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องที่สำคัญ ในการเป็นตัวกลางนำพาข้อมูลให้มีการสื่อสารถึงกันอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เป็นรูปแบบการสื่อสารข้อมูลที่เข้าถึงผู้คนทุกระดับในปัจจุบัน โดยมีการใช้กันอย่างแพร่หลายภายใต้การพัฒนาเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์อยู่ตลอดเวลา ซึ่งมีแนวโน้มจะกลายเป็นสื่อหลักสำหรับผู้คนในโลกปัจจุบันและในอนาคตต่อไป โดยการสื่อสารข้อมูลของมนุษย์ ประกอบไปด้วย ผู้ส่งสาร ข้อมูล และผู้รับสาร ซึ่งไม่ว่าจะสื่อสารด้วยวิธีใดก็ตาม สิ่งที่ต้องการ คือ การที่ผู้รับสารได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน และทันเวลา ในปัจจุบันสังคมมีความซับซ้อนมากขึ้น รวมทั้งผู้คนมีการใช้ชีวิตประจำวันอย่างเร่งรีบ การสื่อสารข้อมูลด้วยรูปแบบเก่าๆ อาจจะไม่สามารถรองรับความต้องการ การสื่อสารข้อมูลจำนวนมากของมนุษย์ทั่วโลกได้ สื่อสังคมออนไลน์เป็นหนึ่งในทางเลือกของการสื่อสารข้อมูลในรูปแบบที่มีการใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง เป็นการสื่อสารมีรูปแบบข้อมูลที่หลากหลาย เหมาะสำหรับผู้คนในโลกปัจจุบันและอนาคต (คุณนภา ลีวเจริญ และคณะ, 2554: 20)

สื่อสังคมออนไลน์ได้มีบทบาทกับคนในยุคปัจจุบันประกอบไปด้วยข่าวสารเหตุการณ์ต่างๆ หลายส่วน เมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้น แต่ละฝ่ายมักจะหาเหตุผล ข้อมูล ตรรกะต่างๆ มาสนับสนุนข้อคิดเห็นของตนเอง ดังนั้น ภัยจากสังคมออนไลน์ในปัจจุบันเกี่ยวกับ “โซเชียลมีเดีย” ส่วนใหญ่ที่นำเสนอมักเป็นข้อมูลในเชิงบวกไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ในด้านการตลาด รวมถึงด้านธุรกิจและการสื่อสารก็ตาม แต่ในวันนี้เป็นการสะท้อนให้เห็นอีกแง่มุมหนึ่งในการใช้งาน ซึ่งเป็นภัยแฝงใกล้ตัวที่ใครหลายคนอาจไม่เคยรู้มาก่อน ปัจจุบันมีผู้ใช้งานโซเชียลมีเดียที่ตกเป็นเหยื่อของเหล่าอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ทุกๆ 1 ใน 5 คน โดยคิดเป็นจำนวนมากกว่า 1 ล้านคนในแต่ละวัน อาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเกี่ยวข้องกับการใช้งานโซเชียลมีเดียมากถึง 81% รวมถึงผู้ใช้งานโซเชียลมีเดียกว่า 31% เคยตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์เหล่านี้มาแล้ว ไม่ว่าจะเป็นด้วยวิธีการแฮกข้อมูลส่วนบุคคลหรือการหลอกลวงรูปแบบต่างๆ (Scam) รูปแบบของอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ที่มักเกิดขึ้นอยู่เป็นประจำ ได้แก่ การสวมรอยหรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้งานโดยไม่ได้รับอนุญาต (Identity Theft), การต้มตุ๋นและหลอกลวง ซึ่งจำนวนเงินทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากการก่ออาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์นี้ คิดเป็นจำนวนมหาศาล และมากกว่าเม็ดเงินที่หมุนเวียนในธุรกิจผิดกฎหมายประเภทอื่นๆ อาทิเช่น การค้ายาเสพติด ทั้งโคเคน เฮโรอีน และกัญชารวมกัน นอกจากนี้ “อาชญากรรมทางเพศ” ก็พบว่า เป็นอีกภัยร้ายแรงใกล้ตัวที่เกิดขึ้นจากการใช้งานโซเชียลมีเดียที่ผู้ใช้งานไม่มีความรัดกุมและไม่มีความรอบคอบเรื่องความปลอดภัยมากพอ โดยกว่า 78% ของมิชฉาชีพในยุคนี้หันมาใช้โซเชียลมีเดียเป็นแหล่งก่ออาชญากรรม และเป็นช่องทางในการค้นหาเหยื่อ และอีก 54% เกิดจากความผิดพลาดของผู้ใช้งานที่อาจนำภัยมาสู่ทรัพย์สินได้โดยไม่รู้ตัว กลุ่มผู้ใช้งานโซเชียลมีเดียที่พบว่ามีความเสี่ยงสูงต่อการเกิดอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ ได้แก่ กลุ่มเด็กและเยาวชน โดยในปี ค.ศ. 2010 ที่ผ่านมามีเยาวชน

ที่อายุไม่เกิน 10 ปีใช้งาน Facebook คิดเป็นสัดส่วนมากกว่า 15% ของผู้ใช้งานทั้งหมด ผู้ใช้งานกลุ่มนี้ นิยมใช้ข้อมูลจริงบนโซเชียลมีเดียไม่ว่าจะเป็นข้อมูลส่วนตัว เช่น ชื่อ นามสกุล เพศ อายุ ที่อยู่ ชื่อโรงเรียน และเบอร์โทรศัพท์ เป็นต้น รวมไปถึงภาพถ่ายและคลิปวิดีโอต่าง ๆ ซึ่งข้อมูลทั้งหมดล้วนมีความเสี่ยงสูงและอาจจะไปสู่การก่ออาชญากรรมได้

3. องค์ประกอบของการเข้าถึงสื่อออนไลน์

กระบวนการการเข้าถึงสื่อออนไลน์จะครบองค์ประกอบต้องประกอบด้วย 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ ผู้ใช้สื่อออนไลน์ และสื่อออนไลน์

ผู้ใช้สื่อออนไลน์ในปัจจุบันสามารถแบ่งผู้เข้าใช้สื่อออนไลน์ได้เป็น 2 กลุ่ม (Wind, Y., Mahajan, V., & Gunther, 2011: 4-5) คือ 1) ผู้บริโภคสื่อที่มักจะมุ่งเน้นใช้สื่อผ่านอินเทอร์เน็ตเป็นหลัก (Cyber Consumer) เป็นกลุ่มที่พร้อมตอบรับการเปลี่ยนแปลงเสมอ เชื่อว่าผู้คนบนโลกใบนี้ มีพฤติกรรมการติดต่อสื่อสารถึงกันได้ตลอดเวลา โดยปราศจากขีดจำกัดด้านพรมแดน ขอเพียงพื้นที่นั้นสามารถเข้าถึงระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ ทุกคนก็พร้อมที่จะมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีพฤติกรรมการซื้อขายสินค้าและบริการแบบผ่านอินเทอร์เน็ต รวมถึงพฤติกรรมกรบริโภคสื่อออนไลน์เพื่อต้องการใช้ประโยชน์หรือตอบสนองความต้องการส่วนบุคคล และ 2) ผู้บริโภคสื่อแบบผสมผสาน (The Centaur) เป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมกรบริโภคโดยผ่านทั้งสื่อดั้งเดิมและสื่ออินเทอร์เน็ตควบคู่กันไปด้วย โดยส่วนมากมักจะขึ้นอยู่กับความต้องการใช้สื่อเพื่อประโยชน์ตามบริบทหรือสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันออกไป มีการใช้ชีวิตประจำวันเหมือนกับผู้บริโภคแบบดั้งเดิมตามความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ แต่มีการใช้ประโยชน์บางอย่างร่วมอยู่ด้วยเป็นกรณีพิเศษในบางเวลา โดยการใช้สื่อผ่านอินเทอร์เน็ตแสวงหาข้อมูลเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านต่างๆ ทั้งนี้ผู้คนมักจะมีพฤติกรรมกรบริโภคผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่ก็ต่อเมื่อสิ่งเหล่านั้นมีความสอดคล้องกับความต้องการส่วนบุคคล

สื่อออนไลน์ คือ โปรแกรมหรือเว็บไซต์ต่างๆ ที่ใช้สำหรับการติดต่อสื่อสารระหว่างกันและกัน โดยสื่อออนไลน์ (Social Media) สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภท (สกุลศรี ศรีสารคาม, 2562, หน้า 13) ดังนี้ 1) เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่เป็นสื่อออนไลน์ ซึ่งมีการสร้างข้อมูลส่วนตัวต่างๆ ของตัวผู้ใช้บริการเก็บไว้ เช่น Facebook และ Twitter เป็นต้น 2) การร่วมมือระหว่างสื่อออนไลน์ เป็นสื่อออนไลน์ที่ทำให้เกิดความร่วมมือกัน หรือการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในระบบ เช่น Wikipedia หรือ เว็บบล็อก เป็นต้น 3) เครือข่ายสังคมออนไลน์สาธารณะ เป็นสื่อออนไลน์ที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูลต่างๆ ของผู้ใช้งาน เพื่อใช้งานสำหรับวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เช่น YouTube เป็นต้น 4) การแสดงความคิดเห็นสังคมออนไลน์ เป็นสื่อออนไลน์ที่มีลักษณะการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในสิ่งต่างๆ เช่น YouTube, Flickr และ Amazon เป็นต้น

ความหมายของการใช้สื่อออนไลน์ คือ สื่อดิจิทัลที่เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการทางสังคม เพื่อใช้สื่อสารระหว่างกันบนเครือข่ายทางสังคม ผ่านทางเว็บไซต์และโปรแกรมประยุกต์บนสื่อใดๆ ก็ตามที่มีการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต โดยมุ่งเน้นให้ผู้ใช้งานทั้งที่เป็นผู้ส่งสารและผู้รับสาร มีส่วนร่วมอย่าง

สร้างสรรค์ในการผลิตเนื้อหาขึ้นเอง เป็นสื่อที่ใช้ช่องทางเทคโนโลยีการสื่อสารหรืออินเทอร์เน็ต เป็นสื่อที่มีการสื่อสารในระบบ 2 ทาง และเป็นสื่อประเภทสื่อใหม่ๆ ที่มีพัฒนาการรวดเร็ว ก้าวไกล ภายใต้อิทธิพลของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ยุคเก่าจนถึงยุคปัจจุบัน และส่งผลต่อกระทบต่อสังคมมนุษย์ในทุกด้าน

ผลกระทบและปัญหาของการเข้าถึงสื่อออนไลน์ คือ การเข้าถึงสื่อออนไลน์ที่ไม่มีการพิจารณาถ่วงถ่วงเป็นเรื่องที่น่ากังวล ถ้าไม่ป้องกันโดยการหยุดพิจารณา การเข้าถึงสื่อออนไลน์นั้นจะเป็นปัญหาใหญ่สำหรับมนุษย์ในอนาคต “Social Media” จัดได้ว่าเป็นสื่อที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อชีวิตคนรุ่นใหม่ ใช้เพื่อศึกษาหาข้อมูล ติดตามความเคลื่อนไหวต่างๆ ในสังคม แต่ในโลกของสื่อประเภทนี้มีทั้งเรื่องดีและเรื่องไม่ดี ซึ่งบางครั้งก็ใช้งานแบบไม่คัดกรอง เมื่อมีอะไรเกิดขึ้น สื่อประเภทนี้จะแพร่กระจายอย่างรวดเร็ว และอาจนำไปสู่พฤติกรรมเลียนแบบดังที่เห็นในหน้าข่าวจำนวนมาก อีกทั้งชาวปลอมจาก “การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึกโดยศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม 9 เดือน ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2563 ถึง 30 มิถุนายน 2564 พบการเผยแพร่ข่าวปลอมของคนไทยว่า มีผู้โพสต์ข่าวปลอม จำนวน 587,039 คน และผู้แชร์ข่าวปลอม จำนวน 20,294,635 คน” (เดลินิวส์, 2564, Online) จึงเป็นที่น่ากังวลใจอย่างมากว่า สังคมในปัจจุบันมักไม่พิจารณาแยกแยะสื่อประเภทนี้ได้ เรื่องนี้น่าเป็นห่วง ดังตัวอย่างปัญหาในโลกออนไลน์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เช่น “แสบหลอกขายโทรศัพท์มือถือ I-Phone ผ่าน IG มีผู้หลงเชื่อยอมโอนเงินมากกว่า 100 คน อั้งเงินหมุนเวียนในบัญชีธนาคารเกือบ 7 ล้านบาท” (ไทยรัฐออนไลน์, 2564, Online) เป็นต้น ปัญหาเช่นนี้สังคมควรให้ความสนใจหาวิธีป้องกัน มิเช่นนั้นอาจกลายเป็นปัญหาใหญ่สำหรับสังคมไทยในอนาคต

แนวทางหรือวิธีการใช้สื่อออนไลน์เพื่อให้เกิดประโยชน์ คือ การรู้วิธีเข้าถึงทรัพยากรที่เหมาะสม และสามารถแยกแยะ สามารถเลือกข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ตามเป้าหมายที่ตนได้ตั้งใจไว้อย่างถูกต้อง เพื่อนำไปใช้งานให้เกิดประโยชน์ต่อไปได้ โดยขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการใช้งาน (วรชัญ คุรุจิต, 2555, Online) การค้นหาเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต สามารถสร้าง หรือสามารถผลิตเนื้อหาได้ด้วยตนเอง การเป็นผู้ที่สามารถใช้งานปฏิสัมพันธ์ (interactivity) ตอบโต้ และสร้างการมีส่วนร่วมบนอินเทอร์เน็ตได้ และการเข้าถึงข้อมูลจาก อินเทอร์เน็ตแล้วนำมาใช้กับงานของตนเองได้ (พนม คลีฉายา, 2559: 75) รวมทั้งทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ ทักษะการเข้าใจคำศัพท์ และสัญลักษณ์ที่ใช้ในสื่อออนไลน์ได้อย่างถูกต้อง ในโลกของยุคข้อมูลข่าวสาร การค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ จึงไม่ใช่เรื่องยาก แต่การเลือกข้อมูลที่ตรงตามวัตถุประสงค์เป็นทักษะที่สามารถฝึกฝนได้ด้วยตัวเอง

Hobbs Renee ได้ให้ลักษณะการเข้าถึงสื่อออนไลน์ที่ดีไว้ดังนี้ การเข้าถึง (Access) ความสามารถในการเข้าถึงเป็นขั้นตอนแรกของการรู้เท่าทันสื่อ ทักษะนี้ประกอบด้วยความสามารถในการใช้สื่อ ค้นคว้า และทำความเข้าใจเนื้อหาข่าวสาร สื่อแต่ละประเภทมีลักษณะต่างกันซึ่งต้องใช้ทักษะในการสื่อสารแตกต่างกันตามไปด้วย เช่น ในการใช้คอมพิวเตอร์ค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งออนไลน์ต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ใช้จำเป็นต้องรู้วิธีในการป้อนคำค้นหา (Keywords) และการเลือกเว็บไซต์ หรือเลือกโปรแกรมค้นหาข้อมูล (Search Engines) ที่เหมาะสมกับข้อมูลที่ต้องการ (Hobbs Renee, 2011: 51)

ดังที่ได้กล่าวมา การเข้าถึงสื่อออนไลน์ แพลตฟอร์ม หรือเว็บไซต์ต่างๆ ที่ใช้สำหรับการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ทั้งในรูปแบบเดี่ยวและกลุ่มสังคมนั้นๆ มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ตัวผู้ใช้ที่เน้นการใช้สื่อออนไลน์เป็นหลัก และตัวผู้ใช้สื่อออนไลน์แบบผสมผสานกับสื่อเก่า องค์ประกอบต่อมาเป็นตัวสื่อออนไลน์ ได้แก่ เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่เป็นสื่อออนไลน์ การร่วมมือระหว่างสื่อออนไลน์ เครือข่ายสังคมออนไลน์สาธารณะ และศูนย์กลางการแสดงความคิดเห็นต่างๆ ในสังคมออนไลน์ การเข้าถึงสื่อออนไลน์โดยไม่มีสติกำหนดพิจารณา ทำให้เกิดอารมณ์ดีใจ เสียใจ โศกเศร้า โกรธ หรือเกิดขงขึ้นมาได้ในทันทีทันใด โดยการไม่มีสติหยุดพิจารณาสื่อออนไลน์นั้น รวมถึงส่งต่อความเกลียดชังให้สังคมแห่งสื่อออนไลน์ ทำให้เป็นปัญหาที่กำลังก่อตัวอยู่ในปัจจุบันและในอนาคตที่ควรหาวิธีแก้ไขต่อไป

การประยุกต์ใช้พุทธธรรมในการเข้าถึงสื่อออนไลน์ เป็นการนำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาเข้ามาเป็นเครื่องมือช่วยในการแก้ปัญหาของกระบวนการการเข้าถึงสื่อออนไลน์ ได้แก่ 1) กระบวนการก่อนเข้าถึงสื่อ 2) กระบวนการระหว่างใช้สื่อ และ 3) กระบวนการหลังใช้สื่อ จึงก่อให้เกิดความเป็นผู้เข้าถึงสื่อออนไลน์อย่างมีสติ รู้เท่าทันความคิด รู้จักพิจารณาแยกแยะ ไม่หลงสติเชื่อสื่อเหล่านั้นโดยไม่พิจารณาด้วยปัญญา

4.หลักพุทธธรรม

หลักกาลามสูตรที่ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก คือ พระสูตรที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่ชาวกาลามะหมู่บ้านเกสบุตรนิคม แคว้นโกศล เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เกสบุตรสูตร (อง.เอก. 20/66/255-263) กาลามสูตรเป็นหลักแห่งความเชื่อที่พระพุทธองค์ทรงวางไว้ให้แก่พุทธศาสนิกชนไม่ให้เชื่อสิ่งใดๆ อย่างงมงายโดยไม่ใช้ปัญญาพิจารณาให้เห็นจริงถึงคุณ โทษ ดี หรือไม่ดีก่อนจะปลงใจเชื่อ มีอยู่ 10 ประการ ได้แก่ อย่าปลงใจเชื่อด้วยการฟังตาม ๆ กันมา อย่าปลงใจเชื่อด้วยการถือสืบ ๆ กันมา อย่าปลงใจเชื่อด้วยการเล่าลือ อย่าปลงใจเชื่อด้วยการอ้างตำราหรือคัมภีร์ อย่าปลงใจเชื่อเพราะเดาว่าเป็นเหตุผลกัน อย่าปลงใจเชื่อเพราะการอนุমানคาดคะเน อย่าปลงใจเชื่อด้วยการเดาจากอาการที่เห็น อย่าปลงใจเชื่อเพราะเข้ากันได้กับทฤษฎีที่พินิจไว้แล้ว อย่าปลงใจเชื่อเพราะผู้พูดมีลักษณะน่าเชื่อถือ อย่าปลงใจเชื่อเพราะนับถือที่ท่านสมณะนี้เป็นครูของเรา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2551: 151)

การนำหลักการพิจารณาถึงเหตุผลที่ควรเชื่อทั้ง 10 ข้อ สามารถนำมาใช้ในการบริโภคพิจารณาการรับข่าวสารข้อมูล (พระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตร จิตวณฺโณ), 2552, หน้า 36) ในการพัฒนาสถาบันการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการได้ จำเป็นต้องพัฒนานักเรียนหรือนักศึกษาเป็นอันดับแรก การพัฒนานักเรียนดังกล่าวนี้จำเป็นต้องพัฒนาทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจไปพร้อมกัน เพื่อให้ให้นักเรียนในโรงเรียนแห่งนี้เป็นผู้ที่มีศักยภาพ มีคุณค่า และสามารถช่วยเหลือสนับสนุนให้ประสบความสำเร็จ มีความสำเร็จ มีคุณภาพชีวิตที่ดี และในอนาคตเมื่อจบการศึกษาออกไปแล้ว สามารถเข้าศึกษาต่อได้ สามารถทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี เป็นการเสริมสร้างศักยภาพให้แก่บุคคลที่ยั่งยืน

กาลามสูตรนั้นเป็นพระสูตรที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางจากสังคมชาวพุทธและมีการนำมา

อ้างอิงกันอยู่เสมอในหลายวงการและหลายโอกาส ในสังคมยุคปัจจุบันปัญหาความไม่สามัคคี ความขัดแย้งไม่ลงรอยกัน และการขาดความเชื่อถือเชื่อใจซึ่งกันและกัน อันเนื่องมาจากการขาดการไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลนั้น ได้ขยายวงกว้างออกไปอย่างมาก ทั้งนี้ปัญหาส่วนหนึ่งย่อมเกิดมาจากการที่สังคมไทยถูกบ่มเพาะด้วยวัฒนธรรมความเชื่อมากกว่าวัฒนธรรมความรู้ การเลือกศึกษาวิเคราะห์พระสูตรในครั้งนี้ กาลามสูตรจึงเป็นปรากฏการณ์สำคัญทางด้านความเชื่อ ซึ่งปัจจุบันคนไทยจำนวนมากมีลักษณะที่เชื่อถือข่าวสารที่ไม่ได้ผ่านการคัดกรองอยู่ในระดับที่สูงพอสมควร นอกจากนี้ปัญหาของสังคมไทยไม่ได้เป็นสังคมแห่งการศึกษาและพัฒนาปัญญาอย่างจริงจัง ได้ทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่ขาดการรักษาองค์ความรู้ ภูมิปัญญา และเนื้อหาสาระที่สำคัญ ซึ่งในอดีตได้เคยสั่งสมกันมา ทำให้องค์ความรู้เหล่านั้นได้หล่นหายไปในช่วงทางของประวัติศาสตร์เป็นจำนวนมาก ซึ่งข้อด้อยเหล่านี้เองที่ทำให้สังคมของเรากลายเป็นสังคมที่ขาดแคลน คนที่มีคุณลักษณะของความเชื่อมั่นในตนเอง และมักจะนิยมตัดสินสิ่งต่างๆ จากความรู้แทนการตัดสินจากความเชื่อ จึงจะได้ชื่อว่ามีปัญญาตามหลักการทางพระพุทธศาสนา หลักกาลามสูตรนั้นนับเป็นพระสูตรที่คนไทยโดยเฉพาะพุทธศาสนิกชนล้วนได้ยินผ่านหูบ่อยครั้ง และเคยพบเห็นผ่านตากันมาไม่น้อย อีกทั้งได้มีการนำพระสูตรนี้มาวิเคราะห์ วิจัย วิพากษ์ และวิจารณ์ถึงคุณค่ากันมาไม่น้อยเช่นกัน แต่ดังที่ได้ทราบกันแล้วว่า เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมที่มีฐานความเชื่อมากกว่าความรู้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่า สังคมไทยควรมีการนำประเด็นของการศึกษาแต่ละประเด็นนั้น มาขยายความต่อไปให้เกิดประโยชน์อย่างจริงจังและเป็นรูปธรรมมากกว่าทฤษฎีในห้องเรียน ซึ่งจะสามารถนำไปใช้งานได้จริงในสังคม

กาลามสูตรคือหลักความเชื่อ 10 ประการ มีที่มาใน เกสพุตตสูตร และสูตรอื่นๆ ที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้สำหรับให้ทุกคนมีความเชื่อในเหตุผลของตนเอง ในเมื่อเกิดปัญหาขึ้นมา สิ่งที่มีผู้นำมากล่าวหรือสั่งสอนนั้น ตนเองควรจะเชื่อถือเพียงไรหรือไม่? จึงได้นำไปกราบทูลถามพระพุทธองค์ว่า “เขาได้รับความลำบากใจในการที่สมณะพราหมณ์พวกหนึ่งสอนไปอย่างหนึ่ง สมณะพราหมณ์พวกอื่นก็สอนไปอย่างอื่น หลายพวกหลายอย่างด้วยกันจนไม่รู้ว่าจะเชื่อใครดีในที่สุด พระพุทธองค์จึงตรัสหลักการสำหรับใช้พิจารณาความเชื่อแก่คนพวกนั้นมีใจความว่า 1) มา อนุสสเวน อย่าปลงใจเชื่อโดยฟังตามกันมา 2) มา ปรมปราย อย่าปลงใจเชื่อโดยเหตุสักว่าตามสืบๆ กันมา 3) มา อิติกราย อย่าปลงใจเชื่อโดยตื่นข่าว 4) มา ปิฎกสมุปทานเนน อย่าปลงใจเชื่อโดยอ้างปิฎก 5) มา ตกกเหตุ อย่าปลงใจเชื่อโดยนึกเดาเอาเอง 6) มา นยเหตุ อย่าปลงใจเชื่อโดยคาดคะเน 7) มา อาการปริวิตกเกน อย่าปลงใจเชื่อโดยการตรึกตรองตามอาการ 8) มา ทิฎฐินิฆมานกฺขนติยา อย่าปลงใจเชื่อโดยเห็นว่าถูกตามลัทธิของตน 9) มา ภพฺพรูปตาย อย่าปลงใจเชื่อโดยเห็นว่าผู้พูดควรเชื่อได้ 10) มา สมโณ โน ครุติ อย่าปลงใจเชื่อโดยถือว่า สมณะนี้เป็นครูของเรา แต่ให้เชื่อการพิจารณาของตนเองว่า คำสอนเหล่านั้น เมื่อประพฤติแล้ว กระทำตามไปแล้ว จะมีผลเกิดขึ้นอย่างไร? ถ้ามีผลเกิดขึ้นมา จะเป็นการทำตนเองและผู้อื่นให้เป็นทุกข์ เดือดร้อน ก็เป็นคำสอนที่ไม่ควรปฏิบัติตาม ถ้าไม่เป็นไปเพื่อทำตนเองและผู้อื่นให้เดือดร้อน แต่เป็นไปเพื่อความ สุขความเจริญ ย่อมเป็นคำสอนที่ควรทำตาม” (อง.เอก. 20/66/255-263)

ดังนั้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาแล้วนี้ ทำให้หลักธรรมกาลามสูตรนั้นเป็นหลักธรรมที่สำคัญ เพื่อจะได้นำหลักธรรมนี้มาพิจารณาในการพัฒนาและเสริมสร้างให้ทุกคนนั้นนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งเป็นการเสริมสร้างและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นคนที่มีทัศนคติที่ดียิ่งขึ้น

5. การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการดำเนินชีวิตในโลกออนไลน์

จากการศึกษาหลักพุทธธรรมจากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นทั้ง 10 ประการ คือ หลักกาลามสูตร จะพบแนวทางการนำหลักธรรมนั้นมาปรับประยุกต์ใช้การเข้าใช้สื่อออนไลน์ ซึ่งเป็นสื่อยุคใหม่ที่มีคนนิยมใช้มากปัจจุบัน ผู้ใช้งานสื่อออนไลน์นั้นสามารถเป็นได้ทั้งผู้รับสาร และผู้สร้างสรรค์สื่อเอง ส่งเสริมให้การเข้าใช้งานสื่อออนไลน์ของตัวผู้นำหลักพุทธธรรมไปใช้นั้น มีความแน่วแน่ ไม่ฟุ้งชานออกนอกความตั้งใจเดิม ไม่รีบตัดสินสื่อจากการเห็นแค่ภายนอกโดยไม่พิจารณาเสียก่อน ทำให้เกิดประโยชน์ในความมั่นคงทางใจ ในการดำเนินการใช้งานสื่อออนไลน์ให้ดำเนินไปตามที่ตนตั้งเป้าหมายไว้ ตลอดจนถึงประสบความสำเร็จในการเข้าใช้งานสื่อออนไลน์ตามที่ตั้งใจไว้ โดยการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม คือ กาลามสูตร 10 ประการ ในการเข้าใช้สื่อออนไลน์สามารถแบ่งได้ 2 กระบวนการ คือ 1) บริโภคสื่อออนไลน์เชิงพุทธ และ 2) รู้คุณค่าสื่อออนไลน์เชิงพุทธ

5.1 บริโภคสื่อออนไลน์เชิงพุทธ

การเข้าใช้สื่อออนไลน์ซึ่งเป็นสื่อดิจิทัลเพื่อใช้สื่อสารระหว่างกันบนเครือข่ายทางสังคม โดยเน้นให้ผู้ใช้งานทั้งที่เป็นผู้ส่งสารและผู้รับสาร มีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์อันตั้งอยู่บนหลัก 10 ประการ ที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในกาลามสูตร ประกอบด้วย อย่าปลงใจเชื่อด้วยการฟังตามกันมา อย่าปลงใจเชื่อด้วยการสืบ ๆ กันมา อย่าปลงใจเชื่อด้วยการเล่าลือ อย่าปลงใจเชื่อด้วยการอ้างตำราหรือคัมภีร์ อย่าปลงใจเชื่อเพราะตรรกะ อย่าปลงใจเชื่อด้วยการอนุমান อย่าปลงใจเชื่อด้วยการคิดตรองตามแนวเหตุผล อย่าปลงใจเชื่อเพราะเข้าได้กับทฤษฎีที่พินิจไว้แล้ว อย่าปลงใจเชื่อเพราะมองเห็นรูปลักษณ์น่าจะเป็นไปได้ และอย่าปลงใจเชื่อเพราะนับถือว่าท่านสมณะนี้ครูของเรา

เมื่อทุกคนใช้หลักกาลามสูตรเป็นเครื่องมือในการพิจารณาเทียบเคียงสื่อออนไลน์ที่ถูกแชร์ ถูกโพสต์ และหลังไหลเข้ามาอย่างไม่หยุดหย่อนในแต่ละวัน ทำการพิจารณาให้ถี่ถ้วนก่อนใช้สื่อเหล่านั้น พิจารณาว่าสื่อไหนมีประโยชน์หรือไม่มีประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่นหรือไม่? ต้องมีสติพิจารณารู้เท่าทันสื่ออยู่เสมอ ๆ

การเข้าใช้สื่อออนไลน์ตามหลักกาลามสูตร พบว่า ผู้รับข่าวสารสื่อออนไลน์ต้องใช้หลักการอันตั้งอยู่บนเหตุผลเป็นหลัก ใช้สติไตร่ตรองอย่างเป็นระบบ (ปัญญา) เห็นตามอย่างถูกต้อง เห็นต่างอย่างสร้างสรรค์ ทั้งนี้ จึงสามารถอธิบายได้ว่า ผู้รับข่าวสารออนไลน์สามารถยุติการสื่อสารที่คลาดเคลื่อนได้ เช่น การให้ข้อมูลข่าวสารที่ผิดพลาดจนกลายเป็นความรุนแรง ความก้าวร้าว ความเข้าใจผิดทางสังคม จึงต้องมีเหตุผล มีสติพิจารณา และสร้างประโยชน์ต่อมหาชน จึงเป็นชุดความคิดอันดับหนึ่งที่เคยใช้แก้วิกฤติทางสังคมในครั้งพุทธกาลได้ และสามารถแก้วิกฤติทางความเชื่อ วิกฤติศรัทธา จนเกิดเป็นความรุนแรงใน

โลกออนไลน์ยุคปัจจุบันได้ด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับหนังสือ “ความดีเด่นของกาลามสูตรและคำสวดดี พระพุทธศาสนาของนักปราชญ์ชาวตะวันตก” ของ พระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตร จิตตวณฺโณ) สรุปความได้ว่า กาลามสูตรเป็นพระสูตรที่ให้อิสระในด้านความคิด แต่ไม่ได้หมายความว่าไม่ให้เราเชื่อ แต่ให้เราพิจารณา ให้ดีเสียก่อน แล้วจึงค่อยเชื่อ อย่าเชื่อโดยฟังตามกันมา แม้แต่พระคัมภีร์ก็อย่าเพิ่งเชื่อ ให้พิจารณาเสียก่อน ถ้าทำได้อย่างนี้แล้ว จะถือได้ว่าสมกับการเป็นชาวพุทธ ไม่เชื่ออะไรอย่างไรเหตุผล เชื่อโดยไม่พิจารณา ว่าควรเชื่อหรือไม่? เพียงไร? มีเหตุผลสอดคล้องกับวิทยาศาสตร์ในโลกปัจจุบัน ไม่เป็นไปเพื่อเบียดเบียน ตนและผู้อื่น แต่เป็นไปเพื่อประโยชน์ตนและผู้อื่น และเป็นไปเพื่อความสิ้นทุกข์ในที่สุด แม้ทุกขยังไม่หมด แต่ก็เป็นแนวทางให้ความสงบสุขในชีวิตเพิ่มขึ้น (พระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตร จิตตวณฺโณ), 2552: 36)

การใช้สื่อออนไลน์ตามหลักกาลามสูตรเมื่อนำไปใช้แล้ว พบว่า กาลามสูตรเป็นเครื่องมือในการพิจารณา เทียบเคียงสื่อออนไลน์ที่ถูกแชร์ ถูกโพสต์ และหลังไหลเข้ามาอย่างไม่หยุดหย่อนในแต่ละวัน โดยพิจารณา ให้ถี่ถ้วนก่อนใช้สื่อเหล่านั้น ทั้งนี้ สามารถอธิบายได้ว่า นักศึกษาที่ใช้กาลามสูตรเป็นเครื่องตั้งสติไม่ให้เชื่อ ทันทีได้ หรือโอนเอนไปตามสื่อออนไลน์ที่เห็นโดยไม่ทำการพิจารณา ก่อน ประโยชน์ที่ได้รับ คือ ความสามารถในการพิจารณาสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ว่า สื่อไหนมีประโยชน์หรือไม่มีประโยชน์กับตนเอง ผู้มีสติในการไม่คล้อยตาม ไม่เชื่อสื่อทันทีโดยไม่พิจารณาเสียก่อน และความมีจิตสำนึกในฐานะเป็นผู้สร้างข้อมูลสื่อออนไลน์เองว่า สิ่งที่ตนเองสร้างนั้นจะมีประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่นหรือไม่? ซึ่งสอดคล้องกับหนังสือเรื่อง “กาลามสูตรกับสังคมยุคไอที” ของ พรทิพย์ รุ่งกรุด กล่าวสรุปความได้ว่า สังคมไทยที่กำลังเกิดเหตุการณ์ วิกฤติของการปะทะกันทางความคิด ความเชื่อ และมีผลเป็นพฤติกรรมที่รุนแรง เกิดความแตกแยก ดังนั้น หากสามารถนำแนวความคิดของพระพุทธเจ้าที่ใช้แก้วิกฤติแก่ชาวกาลามะในสมัยพุทธกาล นำมาเป็นกรอบในการแก้ไขและยุติปัญหาในสังคมไทย โดยใช้หลักกาลามสูตร สร้างเป็นชุดความคิดใหม่ให้มีผลเป็นองค์ความรู้ เก็บเกี่ยวผลลัพธ์เป็นความเชื่อที่สมเหตุสมผล เป็นการเปลี่ยนแปลงต่อการแสดงออก ตามเฉดสื่ออย่างมีสติ และมีเหตุผลกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน (พรทิพย์ รุ่งกรุด, 2552: 30)

5.2 รู้คุณค่าสื่อออนไลน์เชิงพุทธ

ด้านการพิจารณาเลือกใช้สื่อออนไลน์

การใช้สื่อออนไลน์ตามหลักกาลามสูตรของวิทยาลัยเทคนิคสมุทรสาคร มีคุณค่าในด้านการพิจารณา เลือกใช้สื่อออนไลน์ เกิดขึ้นจากกระบวนการการนำหลักธรรมกาลามสูตรทั้ง 10 ข้อนั้นไปใช้ในการ พิจารณาเลือกใช้สื่อออนไลน์ ทำให้เกิดทักษะเฉพาะตน คือ ความสามารถในการตรวจตรา ตรีกรอง สืบสวนอย่างละเอียด อย่างถี่ถ้วน ในสื่อออนไลน์ที่มีอยู่มากมายว่า สื่อออนไลน์ต่างๆ นั้นมีประโยชน์ แล้วนำมาใช้ได้หรือไม่? และสามารถตัดสินใจวินิจฉัยคุณค่าของสื่อออนไลน์ได้ว่า ดีหรือไม่ดี? นั้น จึงนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นตลอดจนถึงสังคมรอบข้างได้

ด้านการเพิ่มวิจารณ์ญาณก่อนใช้สื่อออนไลน์

คุณค่าด้านการเพิ่มวิจารณ์ญาณก่อนใช้สื่อออนไลน์ จากการใช้สื่อออนไลน์ตามหลักกาลามสูตรของ นักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคสมุทรสาคร เป็นการเพิ่มภูมิคุ้มกันปัญหาต่างๆ จากสื่อออนไลน์ และเพิ่มความรู้สำหรับการใช้สื่อออนไลน์ในครั้งต่อ ๆ ไป ด้วยวิจารณ์ญาณที่ได้จากการพิจารณาสื่อออนไลน์ โดยใช้หลักกาลามสูตรหลาย ๆ ครั้งเข้าไปซ้ำมา ทำให้เกิดวิจารณ์ญาณที่เกิดขึ้นอัตโนมัติ โดยที่บางทีเราเองไม่อาจรู้ตัว เช่น การที่รู้ว่าสื่อออนไลน์มีจุดประสงค์ไว้ใช้ทำอะไร และรู้ว่าโทษของการสื่อออนไลน์เป็นอย่างไร เป็นต้น เหล่านี้ทำให้เกิดวิจารณ์ญาณสำหรับใช้สื่อออนไลน์ในครั้งต่อไปของนักศึกษาได้

ด้านการเพิ่มประโยชน์ของสื่อออนไลน์

คุณค่าด้านการเพิ่มประโยชน์ของสื่อออนไลน์จากการใช้สื่อออนไลน์ตามหลักกาลามสูตร คือ การเพิ่มประโยชน์ของการมีสติในการพิจารณาสื่อ การเพิ่มประโยชน์ของสื่อออนไลน์ในบทบาทของผู้สร้าง ข้อมูลสื่อออนไลน์เอง และเพิ่มประโยชน์สำหรับการสร้างข้อมูลสื่อออนไลน์เพื่อการขายสินค้าต่าง ๆ

การวิเคราะห์คุณค่าการใช้สื่อออนไลน์ตามหลักกาลามสูตรของทุกคนเมื่อนำไปใช้นั้น พบว่า กระบวนการการนำหลักธรรมกาลามสูตรทั้ง 10 ข้อนั้น ไปใช้ในการพิจารณาเลือกใช้สื่อออนไลน์ ทำให้เกิดทักษะเฉพาะตน ทั้งนี้ สามารถอธิบายได้ว่า ความสามารถในการตรวจตรา ตรึกตรอง สืบสวนอย่างละเอียดถี่ถ้วน ในสื่อออนไลน์ที่มีอยู่มากมายว่า สื่อออนไลน์ต่างๆ นั้นมีประโยชน์แล้วนำมาใช้ได้หรือไม่? และสามารถตัดสินใจวินิจฉัยคุณค่าของสื่อออนไลน์ได้ว่า ดีหรือไม่ดี? นั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และผู้อื่น ตลอดจนจนถึงสังคมรอบข้างได้ ซึ่งสอดคล้องกับหนังสือ “พุทธศาสน” ของ บุญมี แทนแก้ว และคณะ ซึ่งสรุปได้ว่า หลักกาลามสูตรเป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมให้ได้ในการพิจารณา การฝึกปฏิบัติ การทดลอง การทดสอบ ก่อนที่จะตัดสินใจในเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม การพิจารณา การวิเคราะห์ ก่อนที่จะตัดสินใจ (บุญมี แทนแก้ว และคณะ, 2523: 14)

หากผู้ใช้สื่อออนไลน์นำหลักพุทธธรรม 10 ประการ ซึ่งเป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า คือ หลักกาลามสูตร มาใช้เป็นเครื่องกำหนดตั้งสติให้ใจเย็น สร้างความแน่วแน่มั่นใจก่อนนำพาให้ข่าวสารจากสื่อออนไลน์ซึ่งเป็นอายตนะภายนอก เข้าผ่านมาสู่อายตนะภายใน มีตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ แล้วรับข่าวสารนั้นอย่างรู้ตัวทั่วพร้อม ประกอบด้วยตัวครอบคลุมทั่วทั้งกระบวนการการบริโภคสื่อออนไลน์ เริ่มต้นจากการรับข่าวสารไปจนถึงขั้นตอนสุดท้าย เป็นการใช้ประโยชน์จากตัวสื่อ นั้น โดยการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม คือ กาลามสูตร 10 ประการ ในการเข้าใช้สื่อออนไลน์สามารถแบ่งได้ 2 กระบวนการ คือ 1) บริโภคสื่อออนไลน์เชิงพุทธ และ 2) รู้คุณค่าสื่อออนไลน์เชิงพุทธ จนเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง ควบคู่ไปกับการพัฒนาที่ยั่งยืนของตัวผู้ใช้กับเทคโนโลยีสื่อออนไลน์ต่อไปในอนาคต

6. บทสรุป

หลักพุทธธรรมที่เหมาะสมในการนำไปใช้ประยุกต์ในการเข้าถึงสื่อออนไลน์ ที่ปรากฏอยู่ในหลักคำ

สอนทางพระพุทธศาสนา อันประกอบด้วยหลักธรรม 10 ประการ คือ กาลามสูตร การใช้หลักพุทธธรรมนี้เป็นเครื่องมือหลักในการสำรวจกาย วาจา และใจ ผู้รับข่าวสารสื่อออนไลน์ต้องใช้หลักเหตุผล สติพิจารณาไตร่ตรองอย่างเป็นระบบ (ปัญญา) เห็นตามด้วยปัญญา เห็นต่างอย่างสร้างสรรค์ ทั้งนี้ จึงอธิบายได้ว่า ผู้รับข่าวสารออนไลน์สามารถยุติการสื่อสารที่คลาดเคลื่อน เช่น การให้ข้อมูลข่าวสารที่ผิดพลาดจนกลายเป็นความรุนแรง ความก้าวร้าว ความเข้าใจผิดทางสังคม ทำให้มีเหตุผล สติปัญญา และประโยชน์ต่อมหาชน จึงเป็นชุดความคิดอันดับหนึ่งที่เคยใช้แก้วิกฤติทางสังคมในครั้งพุทธกาลได้ และสามารถแก้วิกฤติทางความเชื่อ วิกฤติศรัทธา จนเป็นความรุนแรงในโลกออนไลน์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้ด้วยเช่นกัน ซึ่งการเข้าถึงสื่อออนไลน์ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ สื่อออนไลน์และผู้ใช้สื่อออนไลน์ ซึ่งในปัจจุบันการเข้าใช้งานสื่อออนไลน์มีหลากหลายจุดประสงค์ตามเป้าหมายของแต่ละบุคคล ดังนั้น การเข้าถึงสื่อออนไลน์ด้วยพุทธธรรมนี้ ต้องมีการประยุกต์หลักธรรมให้เข้ากับการเข้าถึงสื่อออนไลน์ โดยการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม คือ กาลามสูตร 10 ประการนี้ ในการเข้าใช้สื่อออนไลน์สามารถแบ่งได้ 2 กระบวนการ คือ (1) กระบวนการบริโภคสื่อออนไลน์เชิงพุทธ และ (2) กระบวนการรู้คุณค่าสื่อออนไลน์เชิงพุทธ เพื่อให้การใช้สื่อออนไลน์เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อตนเอง ตั้งแต่กระบวนการการเข้าใช้สื่อออนไลน์ตลอดจนถึงการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปรับประยุกต์ใช้กับกระบวนการการเข้าใช้สื่อออนไลน์เหล่านั้น ใช้ให้เกิดประโยชน์และประสพผลสำเร็จสูงสุดต่อไป

7. รายการอ้างอิง

- คุณนภา ลีวีเจริญ และคณะ. (2554). *รู้รอดปลอดภัยเมื่อใช้ Facebook & Twitter*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ฐานการพิมพ์ก๊าด.
- พรทิพย์ รุ่งกรด. (2552). *กาลามสูตรกับสังคมยุคไอที*. กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย.
- พระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตร จิตวณฺโณ). (2552). *ความดีเด่นของกาลามสูตรและคำสวดดีพระพุทธศาสนาของนักปราชญ์ชาวตะวันตก*. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บุญมี แทนแก้ว และคณะ. (2523). *พุทธศาสน์*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.